

Sisällysluettelo

MAANKJ, 21.1.2019 08:15, Pöytäkirja

§ -1 Pöytäkirjan kansilehti (läsnäolijat)	1
§ 1 Kokouksen avaus ja sen laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
§ 2 Pöytäkirjan tarkastaminen	4
§ 3 Työjärjestyksen hyväksyminen	5
§ 4 Seuraava kokous	6
§ 5 Lausuntotilanne 15.1.2019	7
§ 6 Lausunto Turun kaupungille Turun yleiskaava 2029 -luonnoksesta ja keskustan liikenneverkon vaihtoehtotarkastelusta (M191/21.11.2018)	9
§ 7 Lausunto Turun kaupungille Satava-Kaksikerran osayleiskaavaehdotuksesta (M200/14.12.2018)	13
§ 8 Lausunto Kustavin kunnanhallitukselle Truutholmin ranta-asemakaavasta (M 1/2.1.2019)	15
§ 9 Lausunto Someron kaupungille Timo Mikkolan maa-aineslupahakemuksesta (M199/14.12.2018)	17
§ 10 Valonian asiantuntijalausunto maa- ja metsätalousministeriölle Itämeren meritaimenen vesistökohtaisista elvytys- ja hoitosuunnitelmista (M3/15.1.2019)	18
§ 11 Lausuntopyynnöt, jotka eivät anna aiheita Varsinais-Suomen liiton lausunnon antamiseen	24
§ 12 Mahdolliset muut asiat	25
§ 13 Kokouksen päättäminen	26

Maankäyttöjaosto KOKOUSAIKA KOKOUSPAIKKA PYKÄLÄT	Pöytäkirja 21.01.2019 klo 08.15–09.00 Maakuntatalo § 1-13	1/2019 Sivut
SAAPUVILLA	Rantasaari Juha, pj. Halkilahti Jaakko Heinonen Marko, vpj. Lehtinen Riitta Lindqvist Emma Rautanen Hannu	
LÄSNÄOLO- JA PUHEOIKEUDELLA	Pilpola Juhani	maakuntahallituksen jäsen
ESITTELIJÄ	Saarento Heikki	suunnittelujohtaja
SIHTEERI	Mäkeläinen Erika	suunnitteluassistentti
MUUT SAAPUVILLA OLLEET	Kurvinen Jani	Mh:n 2. varapuheenjohtaja
VALMISTELIJAT	Juvonen Timo Klap Aleksis Nurmi Lasse	erikoissuunnittelija erikoissuunnittelija erikoissuunnittelija
LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS	§ 1	
PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS	§ 2	
ALLEKIRJOITUKSET	§ 1-13	
	Juha Rantasaari puheenjohtaja	Erika Mäkeläinen sihteeri
PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS	Pöytäkirja on tarkastettu ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi. Maakuntavirasto	

KOKOUKSEN AVAUS JA SEN LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS

Ehdotus Maankäyttöjaoston puheenjohtaja avaa kokouksen. Kokous todetaan lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

PÖYTÄKIRJAN TARKASTAMINEN

Asia Varsinais-Suomen liiton hallintosäännön (12.6.2017) 120 § mukaan "Pöytäkirjan pitämisestä ja sisällöstä vastaa pöytäkirjanpitäjä toimitelimen puheenjohtajan johdolla. Jos puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjä ovat eri mieltä kokouksen kulusta, pöytäkirja laaditaan puheenjohtajan näkemyksen mukaan. Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä. Pöytäkirja voidaan allekirjoittaa ja tarkastaa sähköisesti."

Maakuntahallitus on kokouksessaan (31.3.2014 § 37) ottanut käyttöön pöytäkirjan sähköisen tarkastamisen.

Ehdotus Maankäyttöjaosto päättää, että:

1. Pöytäkirjanpitäjän varmentama pöytäkirja lähetetään sähköpostitse maankäyttöjaoston kokouksen jälkeen puheenjohtajalle hyväksymistä varten.
2. Puheenjohtaja ilmoittaa sähköpostilla suunnittelujohtajalle ja pöytäkirjanpitäjälle pöytäkirjan hyväksymisestäään.
3. Pöytäkirjan hyväksymistä koskevat sähköposti-ilmoitukset liitetään pöytäkirjaan ja puheenjohtaja allekirjoittaa tarkastetun pöytäkirjan hallintosäännön 120 §:n mukaisesti.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

TYÖJÄRJESTYKSEN HYVÄKSYMINEN

Ehdotus   Lähetetty esityslista hyväksytään kokouksen työjärjestykseksi. Mahdolliset muut asiat käsitellään kohdassa "Mahdolliset muut asiat".

Päätös   Ehdotus hyväksyttiin.

SEURAAVA KOKOUS

Ehdotus Maankäyttöjaoston seuraava kokous on 11.2.2019 klo 08.15.

Päätös Maankäyttöjaoston seuraava lausuntoja käsittelevä kokous on 11.2.2019 klo 08.15. Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotusta koskeva kokous pidetään ma 4.3. klo 8.00 alkaen.

—

LAUSUNTOTILANNE 15.1.2019

Asia

Nro	Pvm	Pyytäjä	Valm	Asia	Käsittely	Määräa.	Huom.
134	16.8.2018/ 10.12.2018	Sauvon kunta	KÄ	Sauvon kunnan rakennusjärjestysluonnos	Mj 21.1.2019	13.11.2018	Ei lausuta/HS
178	5.11.2018	Naantalin kaupunki	KÄ	Soinistentien alueen / Soinisen pientaloalueen asemakaava	Mj 21.1.2019	12.12.2018 klo 15	Ei lausuta/KÄ
180	9.11.2018	Kustavin kunta	LN	Länsi-Vuosnaisten ranta- asemakaava	Mj 21.1.2019	12.12.2018	Ei lausuta/LN
181	9.11.2018	Mynämäen kunta	KÄ	Nihattulan asemakaavan muutoksen kaavaluonnos	Mj 21.1.2019	13.12.2018	Ei lausuta/HS
182	12.11.2018	Maa- ja metsätalousministeriö	TJ	Eräät kaupan kalastusta koskevat asetusehdotukset	Mj 21.1.2019	30.11.2018	Ei lausuta/TJ
183	12.11.2018	Paraisten kaupunki	LN	Ehdotus Korppoon Ete- läsaariston osayleiskaavan muuttamiseksi tilalle Kalle- gården 1:65 sekä osille tiloista Vestan 1:45 ja Köt- tomlandet 1:62 Korppoon Österskärissä	Mj 21.1.2019	17.12.2018	Ei lausuta/LN
184	14.11.2018	Kosken TI kunta	KÄ	Kirkon seudun asemakaavan muutos "Museokaaren alue"	Mj 21.1.2019	17.12.2018	Ei lausuta/KÄ
185	15.11.2018	V-S ELY-Y	TJ	Oripään pohjavesialueiden luokituksen tarkistus	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/TJ
186	15.11.2018	V-S ELY-Y	TJ	Loimaan pohjavesialueiden luokituksen tarkistus	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/TJ
187	15.11.2018	V-S ELY-Y	TJ	Kosken TI kunnan pohjavesialueiden luokituksen tarkistus	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/TJ
188	15.11.2018	V-S ELY-Y	TJ	Someron pohjavesialueiden luokituksen tarkistus	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/TJ
189	15.11.2018	V-S ELY-Y	TJ	Kemiönsaaren pohjavesialueiden luokituksen tarkistus	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/TJ
190	15.11.2018	V-S ELY-Y	LN	Matalahden-Kotkanaukon ranta- asemakaavan osittainen kumoaminen	Mj 21.1.2019	21.12.2018	Ei lausuta/LN
191	21.11.2018	Turun kaupunki	HS	Yleiskaava 2029 (1/2019) luonnos ja keskustan liikenneverkon vaihtoehtotarjastelu	Mj 21.1.2019	31.12.2018	

192	30.11.2018	V-S ELY-Y	MS	Tiesuunnitelma maantien 110 jalankulku- ja pyöräilyväylien sekä bussiliikenteen laatuikäytävän rakentamiseksi, Turku ja Kaarina, Piispanristi	Mj 21.1.2019	22.2.2019	Ei lausuta/MS
193	30.11.2018	Kemiönsaaren kunta	LN	Västanfjärdin rantayleiskaavanmuutos	Mj 21.1.2019	4.2.2019	Ei lausuta/LN
194	4.12.2018	Naantalin kaupunki	KÄ	Asuntomessualueen asemakaava	Mj 21.1.2019	11.1.2019 klo 15.00	Ei lausuta/HS
195	5.12.2018	Uudenkaupungin kaupunki	LN	Sundholman ja Varesmaan ranta-asemakaavan muutoslunnos	Mj 21.1.2019	14.1.2019	Ei lausuta/LN
196	7.12.2018	Uudenkaupungin kaupunki	KÄ	Sataman - Kainpirtin asemakaavanmuutos	Mj 21.1.2019	31.1.2019	Ei lausuta/HS
198	11.12.2018	Marttilan kunta	KÄ	Myllyrannan alueen asemakaavanluonnos	Mj 21.1.2019	25.1.2019	Ei lausuta/HS
199	14.12.2018	Someron kaupunki	AK	Timo Mikolan maa-aineslupahakemus Oinasjärven kylän tilalla Rekka 5:56	Mj 21.1.2019	15.1.2019	
200	14.12.2018	Turun kaupunki	HS	Satava-Kakserran osayleiskaava	Mj 21.1.2019	31.1.2019	
201	21.12.2018	Kemiönsaaren kunta	LN	Kemiön rantaosayleiskaavanmuutos	Mj 21.1.2019	22.2.2019	Ei lausuta/LN
202	21.12.2018	Kemiönsaaren kunta	LN	Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaavanmuutos	Mj 21.1.2019	22.2.2019	Ei lausuta/LN
203	21.12.2018	Liikennevirasto	MS	Luonnos tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevaksi määräykseksi	Mj 21.1.2019	18.1.2019	Ei lausuta/MS
1	2.1.2019	Kustavin kunta	LN	Truutholman ranta-asemakaava	Mj 21.1.2019	2.2.2019	
2	4.1.2019	Salon kaupunki	AK	Lupajan Murske Oy:n Perniön Teijon Metsäkantolan maa-aineslupahakemuksen Natura-arvioinnin tarveselvitys	Mj 21.1.2019	25.1.2019	Ei lausuta/AK
3	15.1.2019	Maa- ja metsätalousministeriö	JT/J A	Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat	Valonian as.tunt.lausunto tied. Mj 21.1.2019		

Valmistelija EM

Ehdotus Maankäyttöjaosto merkitsee saaneensa tiedon lausuntotilanteesta.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja suunnitteluassistentti Erika Mäkeläinen, puh. 0400 600 288, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

LAUSUNTO TURUN KAUPUNGILLE TURUN YLEISKAAVA 2029 -LUONNOKSESTA JA KESKUSTAN LIIKENNEVERKON VAIHTOEHTOTARKASTELUSTA (M191/21.11.2018)

Asia Turun kaupungin kaupunkiympäristötoimiala on 19.11.2018 pyytänyt Varsinais-Suomen liiton lausuntoa Turun yleiskaava 2029 -luonnoksesta ja keskustan liikenneverkon vaihtoehtotarkastelusta. Lausunto on pyydetty toimittamaan 31.12.2018 mennessä osoitteeseen kaupunkisuunnittelu@turku.fi. Kaupungille on ilmoitettu, että lausunto toimitetaan maankäyttöjaoston käsiteltävä asian 21.1.2019 kokouksessa.

Turun uuden yleiskaavan päämääränä on Turun aseman, vetovoiman ja kilpailukyvyyn vahvistaminen. Yleiskaavan tavoitevuosi on 2029, jolloin kaupunki täyttää 800 vuotta. Luonnoksen lähtökohtana on kehityskuva, joka suuntaa kasvua pääasiassa keskustaan ja joukkoliikenteen pääreittien varsille. Nähtävillä oleva yleiskaavaluonnos koostuu pääkartasta, seitsemästä teemakartasta sekä selostuksesta. Valmistelussa on hyödynnetty teemakohtaisia selvityksiä.

Kaupunki toivoo saatekirjeessään kannanottoja erityisesti luonnoksen valmistelun aikana esille nousseisiin asioihin: Kupittaan siirtolapuutarhan merkintä, Raision rajalla oleva ohjeellinen katulinjaus (vaikutus viheralueverkostoon ja luonnonsuojeluun), keskusta-alueiden merkintätavan tarkkuustaso, kävelykeskustan laajuus ja laajenemissuunta, joukkoliikennereittien sijainti keskustassa, pyöräilyn pääreitit keskustassa. Autoilun asema keskustassa ja mahdollinen autoliikenteen rajoittaminen silloilla.

Varsinais-Suomen liiton maankäyttöjaosto on käsitellyt Turun yleiskaavan kehityskuva-aineistoa kokouksessaan 16.11.2015 (§ 112):

Varsinais-Suomen liitto toteaa, että Turun yleiskaavan kehityskuva-aineisto on erittäin havainnollisesti ja huolellisesti laadittu. Valittua kaavaprosessin etenemistapaa liitto pitää hyvänä esimerkkinä siitä, miten vaikutusten arviointia voidaan pitää aidosti suunnittelua ohjaavana, kun se toteutetaan kattavana ja monipuolisena jo valmisteluvaiheessa.

Turku on kaupunkiseudun urbaani keskus, joka voi ja jonka tulee tarjota aidosti kaupunkimaista elämisen vaihtoehtoa seudulla ja koko maakunnassa. Vastaavaa asemaa ja mahdollisuutta ei muilla Varsinais-Suomen kaupungeilla ole.

Kaupunkikehittämisellä on keskeinen merkitys koko maakunnan elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden lisäämisessä. Kehittämisen keskiössä tulee olla keskusta-alue, jonka tasapainoa pidetään yllä sekä varmistamalla asumisen, työssäkäynnin ja elinkeinojen harjoittamisen erinomaiset mahdollisuudet että panostamalla monipuolisiin kestävästi liikkumisen tapoihin ja reitteihin sekä rakennetun ympäristön viihtyisyyteen ja laatuun. Keskusta säilyy elinvoimaisena vain, jos työssäkävijät ja asukkaat käyttävät palveluita päivittäin.

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että tämän roolin vahvistaminen on yleiskaavan tärkeimpiä tehtäviä ja parhaiten sitä toteuttaa "Kasvu keskuksiin" -vaihtoehto. Se on myös vaihtoehto, joka parhaiten toteuttaa Rakennemalli 2035 tavoiteasettelua sekä taajamien maankäytön, palvelujen ja liikenteen vaihemaakuntakaavan luonnoksessa esitettyjä kehittämisperiaatteita yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi, liikennejärjestelmän kehittämiseksi sekä palvelujen saavutettavuuden parantamiseksi.

"Kasvukäytävät" -vaihtoehdosta liitto nostaa esiin välikehän edistämiseen liittyvänä kysymyksenä uuden siltayhteyden rakentamisen merkityksen. Hirvensalon ja saarten kehittäminen edellyttää yhteyden toteuttamista ennen lisärakentamisen ja kasvun ohjaamista alueelle. Kestävästi kasvun varmistamiseksi tulee yhteys olla myös kevyelle liikenteelle. Joukkoliikenteen kannattavuuden ja kestävästi kasvun periaatteiden mukaisesti tulisi arvioida myös uudelleen joukkoliikenteeseen tukeutuvan monipuolisemman asuntotarjonnan lisäämistä keskeisillä alueilla.

"Hajautettu malli" -vaihtoehtoa liitto ei näe Rakennemalli 2035 tavoitteiden eikä vaihemaakuntakaavan kehittämisperiaatteiden mukaisena. Vaihemaakuntakaavan periaatteisiin sisältyy ajatus kasvun kestävästä kohdentamisesta. Kasvun ohjaaminen etupainotteisesti ns. harvalle taajama-alueelle heikentää mahdollisuuksia kehittää kaupunkikehittämisen kohdealueita, jolloin tavoiteltu kaupunkikehitys ei toteudu. Vaihemaakuntakaavan strategisten kehittämismerkintöjen tarkoitus on priorisoida kehitettäviä alueita ja varmistaa, että myös myöhemmälle tulevaisuuden suunnitelmalliselle kasvulle turvataan alueita.

Varsinais-Suomen liitto toteaa, että yleiskaavan kehityskuvien eri vaihtoehtojen vertailu ja tulokset tuovat hyvin esiin sen, missä yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen tähtäävässä suunnittelussa ja

toimenpiteissä on pitkällä aikavälillä kyse. Kaupungin laatima kaava- ja kuntataloustarkastelu on hyvä malli jalkauttaa laajemminkin seudulliseen suunnittelukäytäntöön.

Varsinais-Suomen liitto pitää tärkeänä, että yleiskaavatyön seuraavissa vaiheissa vahvistetaan liikenne- ja joukkoliikennesuunnittelun integroimista osaksi kaavaprosessia. Liitto katsoo, että joukkoliikenteen kehittämisedellytysten vahvistamiseksi on sitouduttava pitkäjänteiseen maankäytön kehittämiseen valittujen korkeatasoisten joukkoliikennekäytävien varteen. Tämä vahvistaa kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikennevyöhykkeiden kehittämistä kustannustehokkaasti kuntatalouden reunaehdot huomioiden.

Yleiskaavassa tulee ottaa kantaa VAK-ratapihakysymykseen, koska vaarallisten aineiden kuljetus- ja varastointi Turun ratapihalla rajoittaa keskeisen alueen ja sen toimintojen kehittämistä. Tämä on maakunnallisesti merkittävä kysymys ja suunnittelua tulee viedä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa eteenpäin.

Turun yleiskaava 2029 -aineistot löytyvät osoitteesta:

<http://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkisuunnittelu/kaavoitus/yleiskaava-2029>

Sijainti Lounaispaikan karttapalvelussa: <https://bit.ly/2Fy1cHa>

Valmistelija HS/MS/em

Ehdotus Maankäyttöjaosto päättää antaa Turun yleiskaava 2029 -luonnoksesta ja keskustan liikenneverkon vaihtoehtotarkastelusta seuraavan lausunnon:

Yleistä

Yleiskaavaluonnos on laadittu erittäin huolella ja se perustuu monipuolisiin ja hyvin laadittuihin vaihtoehtotarkasteluihin ja perusteellisiin selvityksiin.

Maankäyttö ja rakennuslain mukaan yleiskaavan laatimista ohjaa voimassa oleva oikeusvaikutteinen maakuntakaava. Varsinais-Suomen maakuntakaava on laadittu seutukunnittain edenneinä kokonaismaakuntakaavoina, joita on tarkistettu teemakohtaisilla vaihemaakuntakaavoilla. Tuorein, maakuntavaltuuston 11.6.2018 hyväksymä Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaava korvaa pääosin vuonna 2004 vahvistetun Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan. Vaihemaakuntakaava perustuu ja osaltaan toteuttaa keväällä 2012 hyväksytyä Turun kaupunkiseudun rakennemallia. Turun yleiskaava 2029 -luonnoksella ja maakuntakaavalla on yhteiset lähtökohdat ja tavoitteet. Luonnos tarkentaa maakuntakaavaa ja edistää sen toteutumista kolmiportaisen kaavajärjestelmän mukaisesti. Kaavaselostuksen maakuntakaavatilanteen kuvaus tulee päivittää.

Kaavan jakaminen teemakohtaisille kartoille helpottaa yksittäisen teemaratkaisun avautumista, mutta samanaikaisesti vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostumista ja teemojen välisten vaikutusten arviointia. Ratkaisu edellyttää sähköistä karttapalvelua, jossa yleiskaavan laaja-alainen kokonaisuus on teemoja/tasoja päälle ja pois laittamalla hallittavissa. Hieman sekavaa on myös, että poisrajatuille osayleiskaava-alueille on vaihekaavan omaisesti kuitenkin osoitettu muutoksia ja täydennyksiä.

Väestö- ja työpaikkaennusteet on päivitetty viime vuosien positiivisen kehityksen mukaisesti. Kaupunkiseudun ja erityisesti Turun ennakoitua nopeampi kasvu edellyttää rakennemallin nopeampaa ja tehokkaampaa toteuttamista. Kasvu paitsi edellyttää myös mahdollistaa kestävästä kaupunkirakenteen mukaiset, Turun kaupungin kunnianhimoisia ilmastotavoitteita toteuttavat rakentamisen ja liikenteen ratkaisut. Tässä työssä yleiskaavalla on yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehitystä ohjaavana työkaluna merkittävä rooli.

Maankäyttö ja kaupan palvelut

Laajasti rajattua keskusta(toimintojen) alue tulee nähdä ja sitä tulee kehittää monipuolisena sekoittuneiden toimintojen alueena, jota siihen kuuluvat tiiviin ja väljän rakentamisen alueet jäsentävät, täydentävät ja rikastuttavat. Puistoilla ja viheryhteyksiä täydentävillä mm. Kupittaaan siirtolapuiston kaltaisilla alueilla on tässä rakenteessa keskeinen rooli kaupunkimaiseman ja erityisesti kaupunkiekologian näkökulmasta.

Yhtenäisillä ja jatkuvilla vihervyöhykkeillä/virkistysalueilla on suuri merkitys sekä luonnon monimuotoisuuden että kaupunkiseudun vetovoimaisuuden kannalta. Aktiivisen maankäytön osoittaminen maakuntakaava-

van mm. teollisuuden suojavyöhykkeinä toimiville virkistysalueille (mm. telakka / Raision Inkoisten pientalo-alue) on sekä Turun omien selvitysten että maakuntakaavan ja sen periaatteiden vastaista.

VAK-ratapiha on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu selvitysalueena Heikkilän vanhan tavara-aseman eteläpuolista aluetta. Alue ei ole ongelmaton siihen kohdistuvien muiden kehittämistavoitteiden vuoksi, vaikka Uudenkaupungin radan sähköistys tulee huomattavasti vähentämään nykyisiä riskejä. VAK-ratapihakysymystä tullaan edelleen tarkastelemaan laajempaan, koko kaupunkiseutua koskevana kysymyksenä muiden raideliikenteen terminaalitarpeiden kanssa sekä maakuntakaava- että liikennejärjestelmätyösä.

Yleiskaavaluonnoksen kaupan ratkaisu perustuu huolella laadittuun palveluverkkoselvitykseen ja on voimassa olevan maakuntakaavan kanssa linjassa.

Liikenne ja keskustan liikenneverkon vaihtoehtotarkastelu

Valmisteltu vaihtoehtotarkastelu Turun keskustan liikenneverkon kehittämiseksi on laadittu hyvin. Vaihtoehtotarkastelu on rohkea ja tarpeellinen keskustelun avaus. Kävelykeskustan laajentaminen Aurajoen, Tuomiokirkon ja Aninkaisten suuntaan, joukkoliikennekaistat, siltojen rauhoittaminen autoliikenteeltä ja pyöräilyn laatuväylien kehittäminen keskustassa ovat kerralla suuria asioita toteutettavaksi.

Ilmastotavoitteet konkretisoituvat päästövetoiksi suurille kaupungeille ja kaupunkiseuduille, joilla on työkalupakissaan välineitä kestävä liikumisen ja saavutettavuuden kehittämiseksi. Liikenteelle jyvitettyjen päästövähennysten aikaansaaminen muualla ja päästökaupan ulkopuolisilla toimialoilla on vaikeampaa. Tästä syystä kaupunkiseutujen vastuu ilmastotalkoissa on suuri. Turun kaupungin omat hiilineutraaliustavoitteet ja liikenteen päästöjen vähentäminen 50 % vuoteen 2030 edellyttää rohkeaa poliittista päätöksentekoa ja radikaaleiltakin tuntuvia, nopeita toimenpiteitä. Toimenpiteiden yleistä hyväksyttävyyttä voidaan edistää mahdollisimman vuorovaikutteisilla ja osallistavilla prosesseilla eri suunnitteluvaiheissa.

Vaihtoehtotarkasteluilla on etsitty ratkaisuja siihen, miten tuore Turun keskustavisio voidaan toteuttaa liikenteellisistä näkökulmista mahdollisimman sujuvasti ja kestävästi. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt liikenne-ratkaisut tukevat hyvin sekä keskustavisiota ja koko muun Turun seudun ja Varsinais-Suomen kehittämistä liikenteellisesti kestävämpään suuntaan. Liikenne-ratkaisut tukevat erittäin hyvin myös em. ilmastotavoitteita.

Turun kaupungissa ja Turun seudulla on tiiviin asutuksen kautta mahdollisuuksia tehostaa liikumista joukkoliikenne-ratkaisuin – toisin kuin maaseutumaisilla harvaan asutuilla alueilla. Joukkoliikennelinjastojen sijoittaminen keskustan alueella tulee ratkaista niin, että ne tukevat elävän kaupunkikeskustan kehittämistä. Turun kaupunkorakenteen tutkimukset osoittavat, että joukkoliikenteen käyttäjät tuovat merkittävän osa keskustan kaupallisten palveluiden tulovirrasta. Toriparkin rakentaminen on siirtänyt joukkoliikenteen reitit ja pysäkit väliaikaisesti kauemmas kävelykadusta ja keskustan merkittävimmistä kauppakortteleista. Tämä on näkynyt nopeasti keskustan kaupan ja palvelujen kannattavuuden heikkenemisenä.

Turun keskustan liikenne-ratkaisut eivät vaikuta vain Turun kaupunkiin. Jos maakunnan, seudun ja kaupungin solmupisteeseen pääsee henkilöautolla vaivattomasti ja pysäköintipaikkoja autolle löytyy helposti, heikenevät joukkoliikenteen kehittämisedellytykset paitsi Turun kaupungin sisällä – myös Turun seudulla ja muualla maakunnassa. Turun seudun ja Varsinais-Suomen jatkuvassa liikennejärjestelmätyössä etsitään jatkuvasti keinoja parantaa joukkoliikenteen kilpailukykyä suhteessa henkilöautoiluun. Muun muassa Turun seudun liityntäpysäköinnin kehittämissuunnitelman (2018) lopputulemana todettiin, että etenkin autojen liityntäpysäköinnin kehittäminen seudulla on niin kauan kannattamatonta kuin henkilöautolla pääsee vaivattomasti keskustaan asti. Myös alueellisen junaliikenteen käynnistämisen edellytykset paranisivat huomattavasti, jos henkilöautojen pysäköintiä keskustassa rajoitettaisiin nykyisestä.

Turun kaupungin päättäjiltä vaaditaan nyt rohkeutta ja uskoa siihen, että Turun keskustasta voidaan luoda maakunnan vetovoimaisin palvelukeskittymä, jossa historialliset miljööt, kävelykatualueet, erikoisliikkeet, ravintolat ja hyvinvointipalvelut kohtaavat ihmisen. Rohkeus kehittää keskustaa painottaen vahvasti joukkoliikenteen sujuvuutta, laajoja kävelykatualueita ja nopeita pyöräilyn laatuväyliä lisää merkittävästi myös keskustan vetovoimaa asuinalueena sekä matkailukohteena. Vastaavia kohteita löytyy Euroopasta monia, joten kehitys on täysin mahdollinen.

Vaihtoehtotarkastelut tarjoavat hyvä lähtökohdan tulevalle liikennejärjestelmäsuunnittelukierrokselle, jonka yhteydessä on tarpeen tehdä selvitys päästövähennyskeinoista Helsingin seudun tapaan ja tarkastella, mitä alueella voidaan itse tehdä ja mitä toimenpiteitä valtiolta edellytetään.

Raisiontie / Satakunnantie – Kuloistentie -ohjeellisen tievarauksen tarve ei ole tullut kaupunkiseudun liikennejärjestelmätyössä missään vaiheessa esille. Aiemmissa kannanotoissaan mm. maakuntakaavaprosessin yhteydessä liitto on todennut, että yhteys voidaan toteuttaa katuna, jos selvitykset ja vaikutusten arviointi siitä yksiselitteisesti tukevat.

Lausunto lähetetään: kaupunkisuunnittelu@turku.fi

Tiedoksi: Varsinais-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja suunnittelujohtaja Heikki Saarento, puh. 040 720 3056, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi
erikoissuunnittelija, liikennejärjestelmätyö, Mari Sinn, puh. 045 807 8969, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

LAUSUNTO TURUN KAUPUNGILLE SATAVA-KAKSKERRAN OSAYLEISKAVAEHDOTUKSESTA
(M200/14.12.2018)

Asia Turun kaupungin kaupunkiympäristötoimiala on 13.12.2018 pyytänyt Varsinais-Suomen liiton lausuntoa Turun Satava-Kaskerran osayleiskaavaehdotuksesta. Lausunto on pyydetty toimittamaan 31.1.2019 mennessä osoitteeseen kaupunkisuunnittelu@turku.fi.

Osayleiskaavalla pyritään ohjaamaan Satava-Kaskerran alueella erityisluvin tapahtuvaa rakentamista ja virkistysalueiden säilymistä mahdollisimman yhtenäisinä. Asemakaavoitus ei tule alueella koskemaan kuin pieniä osia saarten laajuudesta. Osayleiskaavassa määritellään myös sellaiseen väestönkehitykseen varaudutaan aikaa myöten.

Maankäyttöjaosto on käsitellyt Satava-Kaskerran osayleiskaavaa kokouksessaan 28.8.2017 (§ 71) ja antanut seuraavan lausunnon:

Satava-Kaskerran osayleiskaavaluonnokseen on kohdistunut poikkeuksellisen paljon laadintaprosessiin ja aikatauluun sekä lähtökohtiin vaikuttaneita rinnakkaisprosessien myötä syntyneitä muutostarpeita. Tämä on lisännyt kaavan laadintaan haasteita. Luonnosvaiheen tulos on taustaselvityksiltään ja kokonaistarkastelultaan ansiokas ja sisältää hyvää, myöhempiäkin suunnitteluprosesseja hyödyntävää aineistoa. Maakuntakaava- ja osayleiskaavaprosessit ovat edenneet samanaikaisesti ja samalla tavoitteet saarten kokonaismitoituksesta ja suunnitelmallisesta etenemispolusta ovat tarkentuneet.

Maakuntakaavaehdotuksessa saarille on osoitettu taajamatoimintojen alueen lisäksi "yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalue" -kehittämisperiaattemerkintä. Merkinnän tarkoitus on osoittaa erityisesti alueita, joilla on keskeistä selvittää alueiden merkitys yhdyskuntarakenteen kehitykselle. Eteneminen alueiden kehittämisessä tulee tapahtua pääsääntöisesti yleiskaavoituksella suunnitelmallisesti ja vaiheistaen, mikäli seudun perusteltu väestökehitys ym. mahdollistaa alueiden aktiivisemmän tarkastelun. Alueen suunnittelun tulee myös tukea kestävästi liikennejärjestelmän tavoitteita. Alueiden toteutuminen on maakuntakaavan lähtökohtien mukaan mahdollista vasta kaupunkikehittämisen kohdealueiden edellytysten toteutumisen jälkeen. Tämä sisältää ajatuksen, jonka mukaan alueen edellytykset kytkeytyä kaupunkikehittämisen kohdealueilla toteutettuun/edistettyyn kestävästi liikkumisjärjestelmään ovat mahdolliset. Kehittämisperiaattemerkinnän alla olevaa maankäyttöä koskee voimassaoleva maakuntakaava.

Rakennemallissa Satava-Kaskerran asetettu mitoitustavoite (kokonaisasukasmäärä 1900 as., josta lisäystä 500 as.) on ollut lähtökohtana molemmissa kaavatason kaavoissa. Vaikka yleiskaavaluonnoksessa tavoite on selkeästi ylittynyt (3600 asukasta vuoteen 2050 mennessä, josta 2200 uutta asukasta), ovat mitoitustavoitteet prosessissa maltillistuneet. Lisäksi yleiskaavaratkaisu edellyttää keskeisen taajama-alueen sekä kyläalueiksi osoitettujen alueiden suunnitelmallista ja perusteltua toteuttamista. Väestötavoitteen toteuttamisen tavoitevuodeksi on yleiskaavassa lisäksi asetettu vuosi 2050, mikä on selkeästi rakennemallin vuotta 2035 edempänä. Varsinais-Suomen liitto pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että kaavoitustilannetta ja mitoitusta esitetään tarkastettavaksi yhteiskunnan kehityksen pohjalta hyvissä ajoin ennen vuotta 2035. Periaate on samassa linjassa maakuntakaavaehdotuksen "yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalue" -merkinnän periaatteen kanssa.

Kaavan laadulliset tavoitteet liittyvät vahvasti saarten vetovoimaan merellisenä ja luonnonläheisenä, maaseutumaisena alueena, joka tarjoaa mahdollisuuden myös ympärivuotiseen vapaa-ajan asumiseen. Varsinais-Suomen liitto pitää tärkeänä, että kaavaluonnoksessa on tavoitteena kanavoida niin pysyvää kuin lomarakentamista suunnitelmallisesti ja siten ohjata saarten haja-asutusta. Alueellisen suunnittelutarveratkaisumenettelyn käyttöönotto tuo tähän uuden työkalun. Poikkeamislupapäätöksiä tehtäessä on

keskeistä varmistaa, että ratkaisulla ei murenneta saarten kestävän yhdyskuntarakenteen kehittämisen edistämistä ja rakentamisen painopisteen pitämistä asemakaavoitetaviksi tarkoitetuilla alueilla.

Kaavakartta merkintöineen ja määräyksineen on luonnokselle ominaisesti vielä täydentävä. Varsinais-Suomen liitto esittää, että kaavaehdotuksen kaavamääräyksiä kehitetään siten, että kaavaratkaisusta käy selkeästi ilmi kaavalle asetetut laadulliset sisältötavoitteet, joihin voidaan lukea myös johdonmukaisesti edistettävän eheän yhdyskuntarakenteen periaatteet.

Maakuntakaavan kehittämisperiaatteen mukaisesti on vaikutusten arvioinnissa hyvä tarkastella alueen kehittämisen edellytyksiä ja vaikutuksia kaupunkiseudun ensisijaisten kaupunkikehittämisen kohdealueiden toteuttamiseen. Keskeistä on saarten hyvän ja monipuolisen saavutettavuuden kehittämisen edellytysten varmistaminen tukeutumalla joukkoliikenteen kehittämiseen sekä kytkennän vahvistaminen mantereeseen toisella siltayhteydellä.

Kulttuuriympäristöteeman ja maisema-alueiden osalta tarkastelua tulee vielä täydentää. Kaava-aineiston virkistysalueita koskeva materiaali palvelee myös käynnissä olevan luonnonarvojen- ja varojen vaihemaakuntakaavan valmistelua.

Varsinais-Suomen liitolla ei ole muuta huomautettavaa osayleiskaavaluonnoksesta.

Satava-Kaksikerran osayleiskaavaehdotusaineistot löytyvät osoitteesta:

www.turku.fi/Satava-Kaksikerran-osayleiskaava

Sijainti Lounaispaikan karttapalvelussa: <https://bit.ly/2M8c53K>

Valmistelija HS/MS/em

Ehdotus Maankäyttöjaosto päättää antaa Turun Satava-Kaksikerran osayleiskaavaehdotuksesta seuraavan lausunnon:

Satava-Kaksikerran osayleiskaavaehdotus on laadittu huolella ja saarten maankäytön kehittämistä on tutkittu monipuolisesti eri näkökulmista. Kaavaehdotus on kesällä hyväksytyt Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan ja sen tavoitteiden mukainen.

Osayleiskaavaehdotuksessa on osoitettu virkistysalueita tarkentaen Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan rajauksia. Osa merkinnöistä on MU-merkinnöillä, ja nämä voidaan tulkita myös virkistyskäyttöä soveltuvasti palveleviksi alueiksi. Varsinais-Suomen liitto tunnistaa jo nykytilanteessa tiivisti rakennetun rantaviivan haasteet kaava-alueella. Liitto korostaa, että alueen merellisen luonteen säilyttämiseksi mahdollisimman hyvin ja useasta kohteesta toteutettu yleinen pääsy rantaan palvelee paitsi saarten sisäosien asukkaiden viihtyvyyttä myös muita kuntalaisia sekä esim. pyörällä retkeileviä. Liitto toivoo, että yleiskaavaa toteutettaessa ja alueelle rakennettaessa etsitään ratkaisuja vapaan rannan yleiseen saavutettavuuteen.

Lausunto lähetetään: kaupunkisuunnittelu@turku.fi

Tiedoksi: Varsinais-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

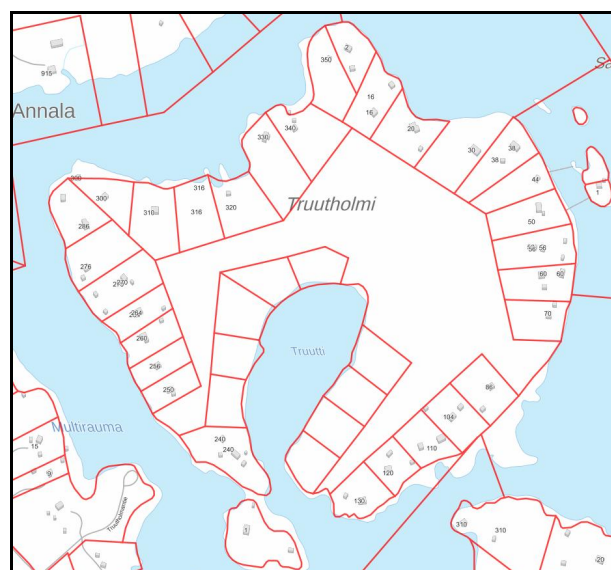
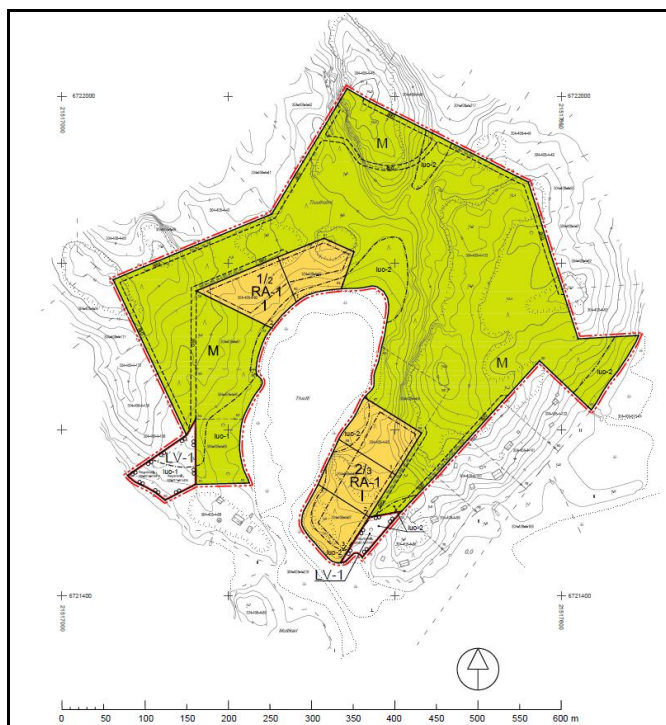
Päätös Korjataan lausunnon valmistelijaksi Mari Sinnin tilalle (MS) Lasse Nurmi (LN). Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja suunnittelujohtaja Heikki Saarento, puh. 040 720 3056, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

LAUSUNTO KUSTAVIN KUNNANHALLITUKSELLE TRUUTHOLMIN RANTA-ASEMAKAAVASTA (M 1/2.1.2019)

Asia Kustavin kunnanhallitus pyytää Varsinais-Suomen liitolta lausuntoa Truutholmin ranta-asemakaavaehdotuksesta. Suunnittelualue sijaitsee Truutholmin saarella n. 7 km Kustavin kirkonkylästä pohjoiseen. Suunnittelualue koostuu pinta-alaltaan noin 15,5 hehtaarin kokoisesta alueesta. Suunnittelualueella on voimassa Vakka-Suomen maakuntakaava (20.3.2013). Suunnittelualue on maakuntakaavassa Maa- ja metsätalous-/retkeily-/virkestysaluetta ja se kuuluu Selkämeren kalastuksen ja kalatalouden strategiseen kehittämisvyöhykkeeseen. Loma-asutuksen mitoituksen suhteen alue kuuluu vyöhykkeeseen, jolle voi enimmillään sijoittaa 5-7 loma-asutusyksikköä rantaviivakilometriä kohti 40% vapaarantaosuudella.

Kaavaluonnoksesta on annettu 3.3.2017 päivätty suunnittelujohtajan lausunto, joka käsiteltiin 27.3.2017 maankäyttöjaoston kokouksessa.

Karttakuvat Kustavin Truutholmin ranta-asemakaavaehdotuksesta sekä koko saaren rakennettujen loma-asuntojen sijainnista.

Kaava-alueen sijainti Lounaispaikan karttapalvelussa: <https://bit.ly/2ss28W6>

Valmistelija LN/em

Ehdotus Maankäyttöjaosto päättää antaa Kustavin kunnanhallitukselle Truutholmin ranta-asemakaavaehdotuksesta seuraavan lausunnon:

Kaavoittaja toteaa vastineessaan Varsinais-Suomen liiton lausuntoon (3.3.2017), että ranta-asemakaavaehdotuksessa lisärakentaminen Truutholmin saarelle on perusteltavissa maanomistajien yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan. Maankäyttöjaoston näkemyksen mukaan maaomistajien tasapuolinen kohtelu ei edellytä, että kaikille maanomistajille paikallisista olosuhteista riippumatta annetaan samansuuruinen rakennusoikeus. Truutin matala fladatyypinen lahti on luonteeltaan hyvin erilainen kuin Truutholmin muut ranta-alueet ja sen käyttö vesiteitse edellyttää merkittäviä ruoppaustöitä, jotka puolestaan vaikuttavat ympäröivään meriluontoon sekä saaren jo rakennettujen loma-asuntojen ympäristöön.

MRL:n 74 § mukaisesti maanomistajan toimesta laadittavan asemakaavan tulee muodostaa tarkoituksenmukainen kokonaisuus. Kaava-alueiden pilkkominen pieniin osiin johtaa maakuntakaavan loma-asutuksen mitoituksen ylittävään lopputulokseen. Maankäyttöjaoston näkemyksen mukaan Truutholmin saaren tarkastelu kokonaisuutena – eritoten tilanteessa, jossa alueella ei ole lainvoimaista rantayleiskaavaa – on kokonaisuuden kannalta tavoiteltava ratkaisu.

Parhain ratkaisu kunnan kokonaiskehittämisen kannalta olisi laatia koko kunnan kattava rantayleiskaava, jonka periaatteiden avulla kunnan ranta-alueiden kehittäminen myös ranta-asemakaavatasolla tulisi nykyistä tasapuolisemmaksi ja tasapainoisemmaksi.

Edellisten huomioiden lisäksi aiempi suunnittelujohtajan lausunto 3.3.2017 annetaan samansisällöisenä Truutholmin ranta-asemakaavan ehdotukseen:

Kustavin kunnanhallitus on pyytänyt Varsinais-Suomen liitolta 1.2.2017 päivätyllä kirjeellä lausuntoa Truutholmin ranta-asemakaavaluonnoksesta 6.3.2017 mennessä. Suunnittelualue sijaitsee Truutholmin saarella noin seitsemän kilometriä Kustavin kirkonkylästä pohjoiseen. Suunnittelualue koostuu pinta-alaltaan noin 15,5 hehtaarin kokoisesta alueesta. Rantaviivaa määritellyllä kaava-alueella on 910 metriä.

Suunnittelualueella on voimassa Vakka-Suomen maakuntakaava (YM 20.3.2013). Suunnittelualue on maakuntakaavassa Maa- ja metsätalous-/retkeily-/virkistysaluetta ja se kuuluu Selkämeren kalastuksen ja kalatalouden strategiseen kehittämisvyöhykkeeseen. Loma-asutuksen mitoituksen suhteen alue kuuluu vyöhykkeeseen, jolle voi enimmillään sijoittaa 5-7 loma-asutusyksikköä ranta-viivakilometriä kohti 40% vapaarantaosuudella.

Kaavaselostuksen mukaan ranta-asemakaavan laadinnan tavoitteena on suunnitella alueelle maakuntakaavan mahdollistama enimmäismäärä loma-asuntojen rakennuspaikkoja.

Kaavoitettava alue sijoittuu pienehkölle saarelle. Truutholmin saarella sijaitsevat kaava-alueen ulkopuoliset alueet ovat kokonaisuudessaan loma-asuntojen rakennuspaikkoja, jotka ovat yhtä lukuun ottamatta rakentuneet. Kaavoituksen kohteena on matala flada-tyyppinen lahti, jonka käyttö edellyttäisi käytännössä mittavaa ruoppaamista. Myös jätevesihuollon merkitys korostuu hitaasti vettä vaihtavan lahden rannoille rakentamista suunniteltaessa.

Varsinais-Suomen liitto näkee, että Truutholmin saaren maankäyttö tulisi ratkaista kokonaisuutena, sillä ei ole hyvän käytännön eikä maakuntakaavan hengen mukaista paloitella kaava-alueet siten, että voidaan maksimoida jo kokonaisuutena tarkasteltaessa täyteen rakennetun saaren rakennus-oikeudet. Lisäksi ympäristön kantokyvyn rajoja tulee selvittää tarkasti, eritoten ruoppaus- ja jätevesikysymyksiin liittyen.

Lausunto lähetetään: Kustavin kunnanhallitus

Tiedoksi: Varsinais-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja erikoissuunnittelija, virkistys ja tutkimus, Lasse Nurmi, puh. 040 543 5473, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

LAUSUNTO SOMERON KAUPUNGILLE TIMO MIKKOLAN MAA-AINESLUPAHAKEMUKSESTA (M199/14.12.2018)

- Asia Someron kaupunki on pyytänyt lausuntoa Timo Mikkolan maa-ainelupahakemuksesta 15.1.2019 mennessä.
- Suunnitellulla ottoalueella on tarkoitus ottaa maa-aineksia yhteensä noin 60 000 m³, josta kalliokiviaineksen osuus on noin 10 000 m³. Alue sijaitsee maakuntakaavaan merkityllä geologisesti arvokkaalla alueella (ge). Alue on nykytilanteessa pääosin olemassa olevaa maa-ainesten ottoaluetta.
- Lupahakemuksen mukaiselle alueelle on tehty maastokatselmus ottotoiminnan suorittamisen ja alueen geologisten arvojen yhteensovittamisen vuoksi Someron kaupungin, ELY-keskuksen, Varsinais-Suomen liiton ja maa-ainesten ottajan sekä lupasuunnittelijan kanssa.
- Timo Mikkolan maa-ainelupahakemuksen sijainti Lounaispaikan karttapalvelussa: <https://bit.ly/2D87agI>
- Valmistelija AK/em
- Ehdotus Maankäyttöjaosto päättää antaa Timo Mikkolan maa-ainelupahakemuksesta seuraavan lausunnon:
- Maa-ainelupahakemuksessa on huomioitu maakuntakaavan geologisesti arvokkaan alueen (ge) arvot maastokatselmuksen aikana tehtyjen havaintojen mukaisesti.
- Vanha ottotoiminta-alue maisemoituu lopputilannetta kuvaavassa suunnitelmassa geologisesti arvokkaan alueeseen. Vaikka ottotoiminta-alue laajenee vielä olemassa olevalle ge-alueelle, voidaan sitä pitää tarpeellisena maisemoinnin mahdollistamiseksi.
- Salon seudun maakuntakaavan geologisesti arvokkaita alueita koskeva suojelumääräys turvaa alueen erityispiirteitä sitä haitallisesti muuttavilta toimenpiteiltä. Nyt suunniteltua maisemoivaa ottotoimintaa, joka päättää maa-ainesten oton alueella, voidaan pitää mahdollisena ja alueen erityispiirteitä säilyttävinä. Maankäyttöjaosto ei näe estettä maisemoivan maa-aineluvan myöntämiselle hakemusasiakirjoissa esitetyllä tavalla.
- Lausunto lähetetään: Someron kaupunki/maankaytto@somero.fi
Tiedoksi: Varsinais-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
- Päätös Jäsen Riitta Lehtinen ja maakuntahallituksen 2. vpj. Jani Kurvinen ilmoittivat olevansa jäävejä asiassa eivätkä osallistuneet asian käsittelyyn. Ehdotus hyväksyttiin.
- _____
- Lisätietoja erikoissuunnittelija, kiertotalous ja energia, Aleksis Klap, puh. 040 721 3137, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

VALONIAN ASIAANTUNTIJALOUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSHMINISTERIÖLLE ITÄMEREN MERITAIMENEN VESISTÖKOHTAISISTA ELVYTYIS- JA HOITOSUUNNITELMISTA (M3/15.1.2019)

Asia Maa- ja metsätalousministeriö on 8.11.2018 kirjatulla kirjeellään pyytänyt Valonialta lausuntoa Itämeren meritaimenen vesistökohtaisista elvytys- ja hoitosuunnitelmista 14.1.2019 mennessä.

Valonia on 14.1.2019 antanut seuraavan lausunnon:

Kiitos mahdollisuudesta antaa lausunto meritaimenen vesistökohtaisista elvytys- ja hoitosuunnitelmista. Hoitosuunnitelmat ja niiden toteuttaminen on erittäin tärkeää muun muassa kalataloudellisesti ja luonnon-suojelullisesti. Elinvoimaiset taimenkannat olisivat sekä valtakunnallisesti että alueellisesti tärkeitä. Lausuntoon on sisällytetty erityisesti Varsinais-Suomen taimenkantoihin liittyviä asioita. Esitämme suunnitelmaan seuraavia huomioita ja korjausehdotuksia:

1. Yleisiä huomioita suunnitelmasta

- Saaristomereen laskee useita taimenjokia, joista suunnitelmaan on valittu mukaan vain Kiskonjoen-Perniönjoen vesistöalue. Saaristomeren valuma-alueen luonnonvaraiset taimenjoet ovat idästä länteen lueteltuna Kiskonjoen-Perniönjoen vesistö, Sahajärven vesistö, Uskelanjoen vesistö, Halikonjoen vesistö, Purilanjoen vesistö ja Paimionjoen vesistön Vähäjoki. Näiden taimenkantojen sisällyttäminen hoitosuunnitelmaan olisi perusteltua kyseisten taimenkantojen äärimmäisen uhanalaisuuden ja geneettisen alkuperäisyyden vuoksi (ks. lisätietoa lausunnon kappale 3, sivulta 4. alkaen).
- Suunnitelmassa tulisi kuvailla läpinäkyvästi meritaimenjokien valintakriteerit, joiden perusteella kyseiset vesistöt on valittu suunnitelmaan (esim. kohdassa "Tarkasteltavat vesistöt" s. 7). Esimerkiksi mahdollinen vuosikymmenten takainen istutushistoria ei voi olla kokonaan vesistöä poissulkeva tai kalakannan suojeluarvoa heikentävä tekijä, koska tunnettua istutushistoriaa on myös Uudenmaan alkuperäisiksi tulkituissa meritaimenjoissa, joita on otettu mukaan suunnitelmaan (esim. Segersträle 1947; Saura 2001). Luonnonvaraisten kantojen alkuperäisyys on hyvin epävarma asia, koska geneettistä vertailuaineistoa varmuudella alkuperäisistä meritaimenkannoista ei ole saatavilla ja kotiutusistutuksia on voitu tehdä myös tuntemattomilla kannoilla. Alkuperäisyyttä tärkeämpi asia onkin kalakantojen luonnonvaraisuus. (Saura 2001.)
- Esimerkiksi populaatioiden pieni koko ei ole relevantti rajausperuste suojelun ulkopuolelle jättämiseen, koska silloin rajataan ulos häviämisen partaalla ja kaikkein uhanalaisimmassa tilassa olevat populaatiot, vaikka tavoitteena pitäisi olla pikemminkin niiden elvyttäminen.
- On myös huomioitava, että esimerkiksi Suomenlahden meritaimenkantoja on elvytetty elinympäristökunnostuksilla ja syönnösalueen kalastuksen säätelystä jo yli 20 vuoden ajan toisin kuin muiden maa-kuntien rannikkojokien taimenkantoja. Alueelliset erot ovat näissä asioissa suuria ja niitä pitäisi pikemminkin kuroa kiinni koko Suomen rannikon matkalla.
- Suunnitelmassa esitetyissä vesistökohtaisissa kartoissa tulisi esittää taimenen esiintyminen koko vesistöissä eikä rajata sitä pelkästään vaellusesteiden alapuolisille osuuksille. Näin havainnollistuisi paremmin merestä vaeltaville taimenille potentiaaliset alueet esteiden yläpuolisilla alueilla.
- Otsikon "Meritaimenen elinympäristön suojelu ja parantaminen" (s.5-6) sisältöä olisi hyvä laajentaa. Otsikon alla olisi hyödyllistä kuvailla tiiviisti oleellimmat taimenkantojen suojelun ja parantamisen keinot, perustuen tutkimustietoon ja kirjallisuuteen (lähdeviitteineen). Myös esimerkkejä onnistuneista taimenen suojelu- ja hoitotoimenpiteistä olisi hyvä mainita.

Taimenen suojelun keinoksi ja tavoitteeksi tulisi mainita suojelun tehostaminen elinympäristöjen tilaa suojelemalla eli suojelualueiden perustaminen. Esimerkiksi taimenpurojen lähimetsien suojelua voitaisiin parantaa METSO-ohjelmalla (Maa- ja metsätalousministeriö 2018). Suojelualueiden perustamista puoltaa myös se, että useat taimenen elinympäristöt ovat myös uhanalaisia luontotyyppejä. Taimenen suojelun näkökulmasta erityisesti tärkeiden lisääntymisalueiden ja niiden lähiympäristöjen suojelu olisi tärkeää. Taimenen ja taimenen elinympäristöjen suojelussa olisi tehtävä nykyistä enemmän yhteistyötä eri toimijoiden kesken, kuten luonnonsuojelu- sekä maa- ja metsätaloustoimijoiden kanssa.

Samaisessa kappaleessa olisi myös hyvä viitata keskeisiin virtavesien kunnostusoppaisiin ja kirjallisuuteen (esim. Eloranta 2010, Ahola & Havumäki 2008, Sarvilinna ym. 2012). Saman kappaleen yhteydessä voitaisiin mainita myös muita keinoja edistää taimenen suojelua ja esittää muitakin hoitotoimenpiteitä. Esimerkiksi taimenen suojelun edistämiseksi tulisi laatia kattava paikkatietoaineisto taimenen esiintymisestä ja saada se laajaan jakeluun. Nykytilanteessa esimerkiksi vesi- ja metsälainvalvojilla on puutteelliset tiedot taimenen esiintymisestä, ja tämän vuoksi taimenen suojelu ei toteudu mm. maankäytössä. Monet muut uhanalaisten lajien tiedot on tallennettu Herttaan, josta ne ovat viranomaisten tarkasteltavissa. Esimerkiksi koekalastusrekisteriin tallennetut taimenhavainnot tulisi saada laajempaan käyttöön ja esimerkiksi osaksi Hertta-eliölajit-tietokantaa. Alueellisesti on tehty erilaisia toimintamalleja taimenen suojelun tehostamiseksi. (ks. esim. <https://www.valonia.fi/fi/vesi/vesi-ajankohtaista/583311-keinoja-uhanalaisten-taimenkantojen-suojeluun>). Paikkatietoaineistot mahdollistaisivat arvokkaiden taimenvesistöjen huomioimisen myös maankäytön suunnittelussa kuten kaavoituksessa.

- Sivulla 8 oleva karttakuva on syytä vaihtaa versioon, jossa esimerkiksi Saaristomeren suurimmat saaret ovat näkyvissä.
- Eri merialueille suunnatut kalastussäännösuositukset voisi esittää täsmällisemmin merialuekohtaisesti
- Suunnitelmaan olisi hyvä lisätä lähdeviitteet ja lähdeluettelo /tai kirjallisuusluettelo

2. Huomioita Kiskonjoen-Perniönjoen vesistöä

Yleiskuvaus

- Vesistöalueen nimeksi tulee suunnitelmaan muuttaa vesistön virallinen nimi: Kiskonjoen-Perniönjoen vesistö (nyt kirjoitettu muotoon Kiskonjoen vesistö)
- Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön kuvauksessa voisi enemmän erotella Perniönjokea ja Kiskonjokea, jotka poikkeavat olennaisesti toisistaan mm. hydrologisilta ominaisuuksiltaan, maaperältään ja maankäytöltään.
- Suunnitelmassa on todettu oikein, että vesistöissä on säilynyt "melko luonnontilaisia osia". Kuvauksessa olisi kuitenkin syytä mainita myös, että vesistöön tilaa ovat muuttaneet mm. useat vanhat mylly- ja sahapadot, ruukkihistoria ja uomien perkaukset erityisesti maanviljelysalueilla. Suuri osa vesistön joki- ja purokilometreistä virtaa peltoalueiden halki.
- Suunnitelmassa on mainittu "*Kiskonjoki meren ja Kirkkojärven väliseltä osuudelta kuuluu Varsinais-Suomen Natura-alueisiin (FI0200083).*" Tämän lisäksi vesistöissä on runsaasti myös muita tärkeitä taimenen esiintymisalueita suojeltu Naturaalla, esimerkiksi Aneriojoki ja Aneriojoen Lohioja on osa Kiskonjoen latvavedet Natura-alueita (FI0200120) ja Varesjoki osa Hyyppärän harjualueen Natura-alueita (FI02200010). Taimenen suojelun näkökulmasta nämä olisi hyvä mainita.
- Suunnitelmaan olisi hyvä lisätä tietoa jo tehdyistä taimenen elinympäristökunnostuksista. Taustatietoa viime vuosina tehdyistä kunnostuksista: Perniönjoen taimenpuroilla on tehty taimenen elinympäristökunnostuksia vuosien 2016–2018 aikana Valonian virtavesien kunnostushankkeissa. Juottimenojaan, Kylmäsuonojaan ja Pakapyölin Lohiojaan on tehty kutusoraikkoja ja koski- ja virtapaikkoja on kunnostettu kiveämällä. Juottimenojan peltoalueella uoma on kunnostettu luonnonmukaisen peruskuivatuksen menetelmin jo aiemmin SYKE:n ja ELY-keskuksen hankkeena. Viime vuosina Juottimenojasta on myös poistettu kaksi vaellusestettä ja kunnostettu taimenen kutusoraikkoja. Lisäksi Aneriojärveen laskevaan Syvänojaan on tehty taimenille kutusoraikkoja. Kiskonjoen Latokartanonkoskea on kunnostettu 2000-luvun alussa ELY-keskuksen toimesta.
- Kiskonjoen vesistöalueella on kohdennetusti markkinoitu METSO-suojeluohjelmaa metsänomistajille, erityisesti pienvesien ja taimenpurojen alueille. Suojelualueita on jo perustettu useita. Toiminnasta on vastannut Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Freshabit-Life Lounais-Suomen joet -hanke. Tätä toimintamallia olisi hyvä levittää myös valtakunnallisesti. Virtavesien lähimetsiä tulisi saaja laajemmin suojelun piiriin.

Jokialueiden kunnostustarpeet

- Kiskonjoen vaelluskalakantojen elpymisen kannalta keskeinen kohde on vesistön ainoa voimalaitos, Koskenkosken voimalaitos (0,5 MW). Suunnitelmaan tulisi asettaa pidemmän ajan tavoitteeksi voimalaitoksen purkamisen ja koskialueen ennallistamisen. Kiskonjoen pääuomassa keskeinen ongelma on koskipinta-alan vähäisyys ja voimalaitos on vähentänyt sitä olennaisesti.

- Kosken voimalaitoksen aiheuttama vaelluspoikasten turbiinikuolleisuus on tuntematon asia, joka tulisi selvittää.
- Meritaimenen nousun mahdollistamiseksi erityisesti seuraavien patojen aiheuttamat vaellusesteet tulisi ratkaista:
  - o Kiskonjoen Kosken voimalaitoksen pato ja Hålldamin säännöstelypato
  - o Mommolanjoki: Mommolankosken pato, Sahankulman Myllykosken pato ja Kaunistonkosken pato
  - o Aneriojoen Holstenkosken pato
  - o Kärkelänjoen Saukonkosken pohjapato ja Kärkelänkosken pato
  - o Varesjoen myllypato
- Kalataloudellisia kunnostuksia tulisi toteuttaa Kiskonjoessa, Mommolanjoessa, Aneriojoessa, Varesjoessa, Kurkelanjoessa, Kärkelänjoessa ja Myllyjoessa sekä purovesissä erityisesti Juottimenojassa, Kylmäsuonojassa, Pakapyölin Lohiojassa, Koorlan Lohiojassa ja Aneriojärveen laskevassa Syvänojassa (Aaltonen 2011a; Tolonen & Ylönen 2017)
- Kiskonjoen pääuoman peratut koskialueet tulisi kunnostaa välillä Latokartanonkoski – Kosken voimalaitos
- Kiskonjoen Latokartanonkoskeen tulisi toteuttaa täydentävät kunnostukset
- Asteljoessa on merkittävää potentiaalia meritaimenen luontaiseen poikastuotantoon. Joen alaosalla on runsaasti koskipinta-alaa välillä Perniönjoki – Pytönkosken pato, ja joki on vapaassa yhteydessä mereen. Asteljoessa on havaittu taimenia satunnaisesti harvalukuisten koekalastusten yhteydessä. Asteljoen yläosissa korostuu maatalouden vesiensuojelun tarve. Viljelyalueella esiintyy happamia sulfaattimaita, jotka ovat riski joen eliöstölle.

Jätevesien käsittely ja valuma-alueen toimenpiteet

Keskeistä käytännön vesiensuojelussa huomioon otettavaa ja parannettavaa:

- Tehokkain keino suojella metsäisillä alueilla taimenen elinympäristöjä on suojelualueiden perustaminen. Esimerkiksi METSO-ohjelman suojelualueita tulisi kohdentaa taimenpurojen ja -jokien lähimetsiin. Talousmetsissä metsätalouden luonnonhoitotoimenpiteitä kuten kattavia suojavyöhykkeitä, säästöpuuryhmiä ja metsätalouden vesiensuojelukeinoja tulisi kohdentaa arvokkaiden taimenvesistöjen rantametsiin.
- Maa- ja metsätalouden peruskuivatushankkeissa tulisi noudattaa poikkeuksetta luonnonmukaisen peruskuivatuksen menetelmiä. Kuivatushankkeiden yhteydessä on myös mahdollista rakentaa korvaavia elinympäristöjä, esimerkiksi lisääntymisalueita taimenille.

Kalastuksen säätely

- Nykymuotoinen tiukasti kiintiöity ja säännelty kalastus Latokartanonkoskessa ei muodosta uhkaa taimenen esiintymiselle Kiskonjoessa. Kontrolloitu järjestetty kalastus tuo mukanaan moninaisia hyötyjä, kuten säännöllistä valvontaa koskialueella
- Jokisuun ja jokialueen kalastuksenvalvonta on puutteellista tai olematonta. Valvontaan tulisi panostaa huomattavasti nykyistä enemmän.

Istutukset

- Kiskonjokeen ei tulisi tehdä taimenistutuksia vierasperäisillä taimenkannoilla. Suunnitelmassa mainitaan nyt s. 29 seuraavasti: *"Meritaimenistutuksia tulisi tehdä vain Latokartanonkosken alapuolelle."*
- Suunnitelmassa mainitaan: *"Lohi-istutuksia voisi lisätä ja istuttaa myös patojen yläpuolelle"* Lohi-istutuksia ei ole välttämätöntä mainita taimenen hoitosuunnitelmassa.

Tutkimus- ja seurantasuosituks

- Kiskonjoella ja Perniönjoella on tehty laajempia koekalastuksia viimeksi vuosina 2007 ja 2009 sekä 2016 (Aaltonen 2011b; Tolonen & Ylönen 2017). Nämäkin koekalastukset ovat olleet vain otos tietyiltä vesistön alueilta. Hieman säännöllisemmin on koekalastettu ainoastaan Kiskonjoen Latokartanonkoskea (Koekalastusrekisteri). Kiskonjoen-Perniönjoen alueelta tulisi saada useampia vakiintuneita koekalastusaloja säännölliseen seurantaan. Koelaloja olisi tarpeen valita esimerkiksi Perniönjoen taimenpuroilta ja Kiskonjoen pääuomasta, Latokartanonkosken yläpuolelta, sekä Varesjoesta ja Aneriojoesta.
- Kiskonjoen-Perniönjoen alueelta olisi tarpeen kerätä lisää taimenten DNA-näytteitä.
- Alueilla, jossa taimenen elinympäristökunnostuksia on jo tehty viime vuosina, tulisi tehdä sähkökoekalastuksia taimenen poikastuotannon seuraamiseksi.
- Kosken voimalaitoksen aiheuttama turbiini- ja patoallaskuolleisuus tulisi tutkia telemetriaseurantojen avulla
- Kosken voimalaitoksen harjoittaman virtaaman säännöstelyn mahdolliset vaikutukset vaelluskalojen poikastuotantoon tulisi selvittää.

3. Tietoa Varsinais-Suomen muista taimenvesistöistä: Varsinais-Suomen rannikon luonnonvaraiset taimenjoet

Kiskonjoen-Perniönjoen vesistössä, Uskelanjoessa, Purilanjoessa ja Paimionjoen Vähäjoessa on todettu taimenen säännöllistä luontaista lisääntymistä alimpien vaellusesteiden alapuolisilla osuuksilla. Meritaimenia ja taimenenpoikasia on havaittu myös Halikonjoessa alimman esteen alapuolella (Tolonen 2013a). Kaikista edellä mainituista taimenkannoista on tehty geneettiset selvitykset (esim. Koljonen et al. 2013). Koljonen et al. (2013) mukaan Saaristomeren alueen alkuperäisimmät meritaimenkannat esiintyvät Uskelanjoessa, Paimionjoessa ja Purilanjoessa. Alueen taimenkantojen geneettinen diversiteetti on muita alueita alhaisempi johtuen pienistä populaatioista (Koljonen et al. 2013). Kiskonjoki-Perniönjoki, Uskelanjoki, Halikonjoki ja Paimionjoki ovat Hurmeen (1962 & 1967) mukaan olleet vanhastaan lohikalapitoisia vesistöjä.

Uskelanjoki

Uskelanjoki on Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön ohella Varsinais-Suomen parhaita vaelluskalajokia (Aaltonen 2009). Uskelanjoen pääuomassa on runsaasti koskipinta-alaa merestä vaeltavien kalojen saavutettavissa. Pääuoman ainoa jäljellä oleva patorakenne on Pitkäkosken myllypato, joka muodostaa kaloille osittaisen vaellusesteen. Padon osittainen esteellisyys tulisi ratkaista ensisijaisesti purkamalla padosta jäljellä olevat rakenteet. Uskelanjoen pääuoman kosket ovat monin paikoin kunnostusten tarpeessa. Jokea kuormittaa erityisesti maatalous, sillä joki virtaa laajojen viljelysalueiden ympäröimänä.

Hitolanjoki on nykyisellään kokonaisuudessaan meritaimenen vaellusyhteydessä, koska joen alaosan Rekiökosken putoukseen rakennettiin kalatie vuonna 2018. Kalatie on myös osoittautunut alustavien tietojen mukaan toimivaksi. Hitolanjoessa ja sen latvapuroissa on toteutettu laaja-alaisia kalataloudellisia kunnostuksia. Hitolanjoki on yksi Varsinais-Suomen elinvoimaisimmista taimenjoista.

Uskelanjoen vesistön latvajoki Terttilänjoki on myös taimenen esiintymisaluetta ja joessa on runsaasti koskipinta-alaa. Terttilänjoen keskeiset ongelmat ovat joen ajoittain heikko vedenlaatu ja joen rakenteellinen tila. Erityisesti joen veden hygieenistä tilaa heikentää Someron kaupungin jätevedet, jotka johdetaan Terttilänjoen latvoille Mustjokeen. Joen keskiosilla sijaitseva Terttilänkosken pato on vaelluseste. Padon yläpuolella on koskialueita ja Hyppärän harjualueen puroja, joissa taimen voisi menestyä.

Halikonjoki

Halikonjoen vesistössä taimenen menestymistä rajoittaa esimerkiksi vaellusesteet, joita on kaksi joen pääuomassa: Häntälänkosken myllypato ja Sahankosken myllypato, jossa on yhdelle kiinteistölle sähköä tuottava voimalaitos. Halikonjoki on merestä vapaa noustavaksi noin yhdeksän kilometrin matkalta. Meriyhteydessä ovat joen suurin koski Häntälänkoski, Purhamäenkoski sekä muutama pienempi virtapaikka. Lisäksi joen alajuoksulle laskee Krapuoja, joka on entinen merkittävä taimenpuro.

Joen taimenkannan elvyttämiseksi joen vaellusesteet tulisi ratkaista ja lisääntymisaluetta tulisi kunnostaa joen pääuomassa, sivujoissa ja -puroissa. Valonia on kunnostanut lähivuosina joen latvoilla sijaitsevaa Somerojaa, jossa taimenta vielä esiintyy.

Halikonjoen taimenkanta on nykyisellään pääosin paikallisten taimenten lisääntymisen varassa, ja taimen on hävinnyt viimeisen noin 20 vuoden aikana vesistön eri osista. Vesistön alkuperäinen ja luonnonvarainen taimenkanta on nykyään kriittisessä tilassa ja välittömän häviämisen alla.

Purilanjoki

Purilanjoki on Saaristomeren rannikkoalueen pieni vesistö, joka laskee Uskelanjoen ja Halikonjoen tavoin Halikonlahteen. Joesta löydettiin luonnonvarainen taimenkanta vuoden 2011 sähkökoekalastuksissa. Paikalliset ihmiset olivat tienneet taimenen esiintymisestä jo paljon pidempään. (Tolonen 2013b.)

Purilanjoen taimenkannan on todettu olevan erittäin harvalukuinen ja välittömän häviämisen riskin alla. Paikallisten asukkaiden mukaan taimenta on aiemmin esiintynyt huomattavasti runsaammin ja laajemmalla alueella kuin nykyään.

Joki on merestä vaeltavien taimenten noustavissa. Joen alaosalla sijaitsee vanha ja heikkokuntoinen myllypato, jonka ohitse kalat voivat vaeltaa suuremmilla virtaamilla.

Purilanjoen taimenkannan esiintymistä rajoittavat lisääntymisalueiden vähäinen määrä ja latvoilla olevat kaksi patoa, jotka ovat katkaisseet taimenen vaellusyhteyden yläjuoksun entisille lisääntymisalueille (Tolonen 2016).

Valonia on lähivuosina kunnostanut Purilanjoen taimenen tunnettuja lisääntymisalueita.

Purilanjoen taimenkannan elvyttämiseksi tarvitaan erityisesti lisääntymisalueiden kunnostuksia ja vaellusyhteyden palauttamista aina latvoille asti. Lisäksi Purilanjoen suistoon tulisi asettaa kalastuslain mukaiset kalastusrajoitukset.

Paimionjoen Vähäjoki

Paimionjoen alaosalle Askalan voimalaitoksen alapuolelle laskee Vähäjoki, jossa esiintyy luonnonvarainen taimenkanta. Taimen lisääntyy erityisesti Vähäjoen sivupurossa Karhunojassa. (Aaltonen 2007.)

Taimenilla on vapaa vaellusyhteys merestä Vähäjoen latvoille asti ja Karhunojaan. Merestä nousseita taimenia on havaittu aiemmin Karhunojan latvaosilla asti.

Taimenen lisääntymistä rajoittaa todennäköisesti Vähäjoen ja Karhunojan kuormituksesta johtuva heikko vedenlaatu. Vähäjoen alaosien ja Karhunojan koskialueita on paikoin kunnostettu, mutta poikastuotanto on pysynyt erittäin alhaisena ja taimenkanta on häviämrisriskin alla.

Vähäjoessa on runsaasti koskipinta-alaa, joka voisi tuottaa merkittävästi nykyistä enemmän taimenen poikasia. Kunnostuksille on myös tarvetta Vähäjoessa ja Karhunojassa. (Aaltonen & Penttilä 2016.)

Yhteenveto

Esitämme edellä esitettyyn viitaten, että Saaristomeren valuma-alueen uhanalaiset ja luonnonvaraiset taimenkannat tulisi huomioida huomattavasti luonnonvarasiota kattavammin suunnittelussa, ja seuraavat joet tulisi sisällyttää vesistökohtaisesti mukaan lopulliseen suunnitelmaan: Kiskonjoen-Perniönjoen vesistö, Uskelanjoki, Halikonjoki, Purilanjoki ja Paimionjoen Vähäjoki. Perusteena näiden vesistöjen taimenkantojen mukaan ottamiselle on niiden geneettinen alkuperäisyys/ainutlaatuisuus ja äärimmäinen uhanalaisuus (Kollonen et al. 2013). Suunnitelman sivulla 4 on todettu: "Alkuperäisille ja kaikkein heikoimmassa tilassa oleville kannoille on esitetty voimakkaimpia elvytystoimia, koska niissä poikasmäärät tulisi saada nopeimmin ja voimakkaimmin kasvuun."

Lisäksi Varsinais-Suomen jokien luonnonvaraisten taimenkantojen tilan seuranta tulisi tehdä huomattavasti nykyistä kattavammin ja säännöllisesti.

Suunnitelman osuus Kiskonjoen-vesistön osalta tulisi täydentää ja korjata muun muassa tässä lausunnossa esitetyillä lisätiedoilla ja korjauksilla. Suunnitelman johdantoteksteihin erityisesti kohtaan "Meritaimenen elinympäristön suojeleminen ja parantaminen" (s.5-6) olisi hyvä saada lisää sisältöä, joka tukisi vesistökohtaisia toimenpide-ehdotuksia. Lisäksi suunnitelman visuaalisuuteen ja luettavuuteen (mm. kartat ja lähdeviitteet) olisi hyvä tehdä parannuksia.

4. Lähteet

Aaltonen, J. & Penttilä, T. 2016. Paimionjoen vesistön virtavesien kunnostustarveselvitys. Iktys Oy.

Aaltonen, J. 2011a. Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön virtavesien kalataloudellinen kunnostustarveselvitys. Salon seudun kalastusalue.

Aaltonen, J. 2011b. Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön sähkökoekalastukset vuosina 2007 ja 2009 sekä taimenkannan DNA-analyysi. Salon seudun kalastusalue.

Aaltonen, J. 2009. Uskelanjoen vesistön sähkökoekalastukset vuonna 2006 ja taimenkannan DNA-analyysi. Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu.

Aaltonen, J. 2007. Paimion Vähäjoen ja Karhunojan kalastus selvitys. Lounais-Suomen kalastusalue.

Ahola M. & Havumäki M. (toim.) 2008. Purokunnostusopas – Käsikirja metsäpurojen kunnostajille. Kainuun ympäristökeskus, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. <http://hdl.handle.net/10138/38835>

Eloranta, A. 2010. Virtavesien kunnostus. Kalatalouden Keskusliitto, julkaisuja 165, 278 s.

Freshabit Life IP – Lounais-Suomen joet https://www.ymparisto.fi/fi-FI/FRESHABIT_LIFE_IP__LounaisSuomen_joet (viitattu 14.1.2018)

Hurme, S. 1962. Suomen Itämeren puoleiset vaelluskalajoet. Maataloushallituksen kalataloudellinen tutkimustoimisto.

Hurme, S. 1967. Lounais-Suomen lohi- ja taimenjoet. Maataloushallituksen kalataloudellinen tutkimustoimisto.

Koljonen, M-L., Janatuinen, A., Saura, A. & Koskiniemi, J. 2013. Genetic structure of Finnish and Russian sea trout populations in the Gulf of Finland area.

Maa- ja metsätalousministeriö 2018. METSO-ohjelma. <https://mmm.fi/metso-ohjelma> (viitattu 14.1.2018)

Sarvilinna A, Hjerppe T, Arola M, Hämäläinen L & Jormola J. 2012. Kaupunkipuron kunnostaminen. Ympäristöopas/2012. Suomen ympäristökeskus, Helsinki 2012. <http://hdl.handle.net/10138/38841>

Saura, A. 2001. Taimenkantojen tila Suomenlahden pohjoisrannikon joissa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Segerstråle, C. 1947. Fiskodling och fiskevård. Fiskodlingens vänner i Finland.

Tolonen, J. 2013a. Halikonjoen vesistön sähkökoekalastukset (2008) ja taimenkannan DNA-analyysi. Salon seudun kalastusalue. 55 s.

Tolonen, J. 2013b. Salon seudun sähkökoekalastuksia (2011). Salon seudun kalastusalue.

Tolonen J. 2016. Purilanjoen vesistön kalataloudellinen kunnostustarveselvitys. Valonia – Varsinais-Suomen kestävä kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus. Turku 2016

Tolonen, J. & Ylönen, O. 2017. Kiskonjoen-Perniönjoen vesistön sähkökoekalastukset vuonna 2016. Salon seudun kalastusalue.

Valmistelija JT/JA/em

Ehdotus Maankäyttöjaosto merkitsee saaneensa tiedon maa- ja metsätalousministeriölle 14.1.2019 annetusta Valonian asiantuntijalausunnosta Itämeren meritaimenen vesistökohtaisista elvytys- ja hoitosuunnitelmista.

Lausunto lähetettiin: kirjaamo@mmm.fi

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Lisätietoja vesiasiantuntija Janne Tolonen, puh. 050 518 7755, etunimi.sukunimi@valonia.fi
vesiasiantuntija Jussi Aaltonen, puh 040 186 1765, etunimi.sukunimi@valonia.fi

LAUSUNTOPYYNNÖT, JOTKA EIVÄT ANNA AIHETTA VARSINAIS-SUOMEN LIITON LAUSUNNON ANTAMISEEN

Asia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kemiönsaaren kunta: Västanfjärdin rantayleiskaavanmuutos (M193/30.11.2018) 2. Kemiönsaaren kunta: Kemiön rantaosayleiskaavanmuutos (M201/21.12.2018) 3. Kemiönsaaren kunta: Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaavanmuutos (M202/21.12.2018) 4. Kosken TI kunta: Kirkon seudun asemakaavan muutos "Museokaaren alue" (M184/14.11.2018) 5. Kustavin kunta: Länsi-Vuosnaisten ranta-asemakaava (M180/9.11.2018) 6. Liikennevirasto: Luonnos tienvarsimainontaa ja -ilmoittelua koskevaksi määräykseksi (M203/21.12.2018) 7. Maa- ja metsätalousministeriö: Eräät kaupan kalastusta koskevat asetusehdotukset (M182/12.11.2018) 8. Marttilan kunta: Myllyrannan alueen asemakaavanluonnos (M198/11.12.2018) 9. Mynämäen kunta: Nihattulan asemakaavan muutoksen kaavaluonnos (M181/9.11.2018) 10. Naantalin kaupunki: Soinistentien alueen / Soinisen pientaloalueen asemakaava (M178/5.11.2018) 11. Naantalin kaupunki: Matalahden-Kotkanaukon ranta-asemakaavan osittainen kumoaminen (M190/16.11.218) 12. Naantalin kaupunki: Asuntomessualueen asemakaava (M194/4.12.2018) 13. Paraisten kaupunki: Ehdotus Korppoon Eteläsaariston osayleiskaavan muuttamiseksi tilalle Kallegården 1:65 sekä osille tiloista Vestan 1:45 ja Köttomlandet 1:62 Korppoon Österskärissä (M183/12.11.2018) 14. Salon kaupunki: Lupajan Murske Oy:n Perniön Teijon Metsäkantolan maa-aineslupahakemuksen Natura-arvioinnin tarveselvitys (M2/4.1.2019) 15. Sauvon kunta: Sauvon kunnan rakennusjärjestysluonnos (M134/10.12.2018) 16. Uudenkaupungin kaupunki: Sundholman ja Varesmaan ranta-asemakaavan muutosluonnos (M195/5.12.2018) 17. Uudenkaupungin kaupunki: Sataman - Kainpirtin asemakaavanmuutos (M196/7.12.2018) 18. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Oripään pohjavesialueiden luokituksen tarkistus (M185/15.11.2018) 19. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Loimaan pohjavesialueiden luokituksen tarkistus (M186/15.11.2018) 20. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Kosken TI kunnan pohjavesialueiden luokituksen tarkistus (M187/15.11.2018) 21. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Someron pohjavesialueiden luokituksen tarkistus (M188/15.11.2018) 22. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Kemiönsaaren pohjavesialueiden luokituksen tarkistus (M189/16.11.2018) 23. Varsinais-Suomen ELY-keskus: Tiesuunnitelma maantien 110 jalankulku- ja pyöräilyväylien sekä bussi-liikenteen laatuikäytävän rakentamiseksi, Turku ja Kaarina, Piispanristi (M192/30.11.2018)
Ehdotus	Maankäyttöjaosto päättää, että ao. tahoille ilmoitetaan, että liitto ei anna em. asioista lausuntoa, koska liitol- la ei ole niistä huomautettavaa eivätkä ne ole ristiriidassa Varsinais-Suomen maakuntakaavoituksen tai muun suunnittelun kanssa.
Valmistelija	HS/KÄ/LN/TJ/MS/AK/em Tieto lähetetään: 1.-3. plan@kimitoon.fi , 4. kirjaamo@koski.fi , 5. Kustavin kunnanhallitus, 6. kirjaamo@traficom.fi , 7. kirjaamo@mmm.fi , 8. kunta@marttila.fi , 9. kunta@mynamaki.fi , 10.-12. kirjaamo@naantali.fi , 13. rakennus-ymparistolautakunta@parainen.fi , 14. kirjaamo@salo.fi , 15. sauvon.kunta@sauvo.fi , 16.-17. kirjaamo@uusikaupunki.fi , annakaarina.lamminpaa@uusikaupunki.fi , jenna.suhonen@uusikaupunki.fi , 18.-23. kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi Tiedoksi: Varsinais-Suomen ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastualue
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin. <hr/>
Lisätietoja	suunnittelujohtaja Heikki Saarento, puh. 040 7203 056, etunimi.sukunimi@varsinais-suomi.fi

MAHDOLLISET MUUT ASIAT

Päätös

Muita asioita ei ollut.

_____

KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Päätös Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 09.00.

_____